of a bend in the Verknė. This area is now a long sandy erosional protuberance that projects deeply into the river's path (Figs. 1, 2). In 2020, due to the construction work in laying the pipeline, the KPIP conducted an archaeological investigation of this settlement. In all, a 92 m long, 10 m wide strip (920 m^2) and 3 additional test pits (1 m^2 each) at both ends of the utility trench (Fig. 3) were excavated.

The investigation at the settlement revealed a sandy cultural layer, 5–40 cm thick on average, but up to 70–110 cm thick at the ends of the investigated strip, under a 20–50 cm thick plough layer that had been damaged by long-term ploughing and intense erosion (Figs. 4, 5). It identified about 40 larger structures (storage pits, hearths, postholes, the remains of a former building's packed earth floor, a small well, and other various stains), 20 of which were radiocarbon dated and 8 subjected to macrobotanical analysis. The investigation identified 2 long and slightly sunken building sites, the first of which was about 5–6 m wide (only a 7–8 m long section was excavated) with a cultural layer up to 40–60 cm thick (Fig. 6); the second of which had less clear depression contours, but an abundance of various structures: 6 large objects (hearths and storage pits) joined by a former packed earth floor to a general stain (Figs. 7, 8). The hearths and storage pits yielded an abundance of sherds of hand built pottery and fragments of burnt cobbles (Fig. 9). The excavation of 23 areas yielded about 10,000 various sized sherds of hand built pottery with brushed, smooth, and burnished surfaces, about 2000 various flint finds, about 1000 fragments of burnt clay daub, a small quantity of small burnt bones, stone artefacts, and part of the back of an iron knife.

The isolated thicker flint finds with a patina and the tanged point fragment show that people stopped at this location for first time at the very end of the Final Palaeolithic 11 millennia ago. People stopped here several times more in the Mesolithic – Early Neolithic as shown by the isolated sparse corresponding microliths (small blades with a blunt back, the trapezium microblade, the micro-burin, and blades knapped from a conical core). The location was inhabited more intensively in the early Bronze Age (19th–15th centuries BC) when the lower cultural layer formed in places. The sherds of hand built pottery with horizontal cord impressions, a large part of the flint finds including the irregular cores and several triangular and leaf-shaped tanged points with flat retouched surfaces (Fig. 10: 1, 2), and the pointed top of a snaked-headed stone hoe should be ascribed to this period. This location was inhabited the most intensively at the end of the Early Iron Age (2nd–1st century BC or early 1st century AD). The upper cultural layer, which was found almost everywhere in the erosional terraced peninsula and contained abundant sherds of hand built pottery with brushed and smooth exterior surfaces (Fig. 10: 3–7), sherds of reduction fired pottery with smooth or burnished exterior surfaces (Fig. 10: 8–12), some flint finds, isolated burnt bones, and several stone artefacts should be ascribed to this period.

Eglė Šatavičė

Jovaišonių senovės gyvenvietė

2020 m. pradėti LLDJ statybos darbai. Dujotiekis bus tiesiamas ir per Jovaišonių bei Dubenkos kaimų laukus (Alytaus r., Alytaus sen.), kur 2020 m. vykdyti detalieji tyrimai Jovaišonių senovės gyvenvietėje. Ji lokalizuota 2020 m., kai

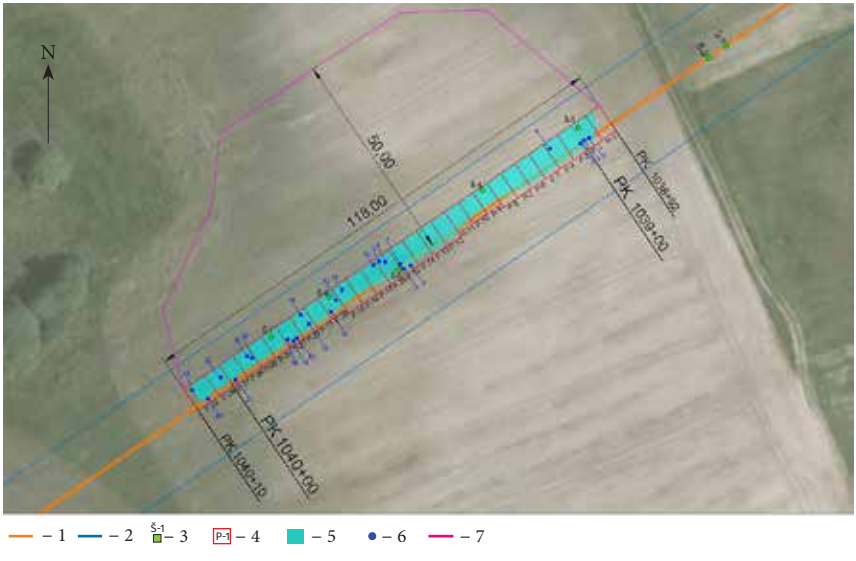
šioje vietoje A. Kuncevičius su tyrėjų grupe ištyrė 7 1x1 m šurfus (1 pav.). Šurfuose 3–7 po dalinai nukastu armeniu daugelyje vietų fiksuotas nežymus iki 5–25 cm storio pilko–rudo smėlio su angliukais kultūrinis sluoksnis. Jis vertintinas kaip ilgalaikio arimo baigiamos sunaikinti senovės gyvenvietės kultūrinio sluoksnio apatinė dalis. Sluoksnyje aptikta pavienių lipdytos bei apžiestos keramikos šukių, smulkių degto molio tinko fragmentų ir titnago nuoskalų.

Detaliųjų tyrimų Jovaišonių senovės gyvenvietėje metu ištirtos 29 perkasos – bendras 772 m² plotas (1 pav.). Visose jose po mechanizuotai nuimtu žemės sluoksniu (maždaug nuo 20–25 cm gylio) fiksuotas 5–30 cm storio suardytas (XX a. II pusės giluminių plūgų suartas (vieną sykį?)) pilkos žemės kultūrinis sluoksnis, kuriame aptiktų radinių chronologija varijuoja nuo mezolito iki XVIII a. Minėtas pilkos žemės sluoksnis yra vienalytis (storesnis tirto ploto ŠV pakraštyje), atskiri jo horizontai neišskirti. Pagal radinių paplitimą skirtingų senovės gyvenvietės apgyvendinimo ar žmogaus vykdytos veiklos laikotarpių išskirti negalima. Atitinkamai ir dėl intensyvaus kultūrinio sluoksnio suardymo.

Visame tirtame plote šviesaus geltono smėlio, smėlingo priemolio ir žvyro įžemis fiksuotas 10–40 cm gylyje nuo mechanizuotai nuimto žemės paviršiaus, t. y. maždaug 30–65 cm gylyje nuo buvusio žemės paviršiaus. Įžemyje fiksuoti 24 skirtingo dydžio objektai, daugiausia dėmės, kelios duobės ir laužavietės (2 pav.), iš kurių paimti du anglies mėginiai radiokarboniniams tyrimams atlikti. Gautos datos: 771–889 m. (1216±28) (FTMC–MB47–9) ir 771–893 m. (1196±27) (FTMC– FTMC–MB47–10).

1 pav. Detaliųjų tyrimų situacijos planas: 1 – dujotiekio ašis; 2 – darbų zonos riba; 3 – tirti šurfai; 4 – tirtos perkasos; 5 – kultūrinio sluoksnio paplitimas tirtame plote; 6 – aptikti objektai; 7 – spėjama senovės gyvenvietės teritorijos riba. V. Kliaugaitės brėž.

Fig. 1. Situation plan of the excavation: 1 – gas pipeline; 2 – boundaries of the work zone; 3 – excavated test pits; 4 – excavated trenches; 5 – incidence of the cultural layer in the investigated area; 6 – discovered objects; 7 – suspected boundary of the old settlement's territory.

2 pav. Perkasoje 3 fiksuota laužavietė. T. Lekavičiaus nuotr.

Fig. 2. The fire site recorded in trench 3.

3 pav. Buitinės keramikos fragmentai T. Lekavičiaus nuotr.

Fig. 3. Household pottery fragments.

4 pav. Titnago skaldytinis. T. Lekavičiaus nuotr.

Fig. 4. A flint core.

Atlikus detaliuosius tyrimus, pagal surastų radinių pasiskirstymą ir kultūrinio sluoksnio sunykimą PV krašte bei sluoksnio storėjimą ŠV pusės link, galima daryti prielaidą, jog ištirto ruožo dalis yra buvusios senovės gyvenvietės pakraštys. Norint nustatyti senovės gyvenvietės, besitęsiančio kultūrinio sluoksnio intensyvumą už tiesiamo dujotiekio žemės darbų ribų į ŠV, kur žemės paviršiuje aptinkama pavienių keramikos šukių, derėtų atlikti papildomus žvalgomuosius tyrimus. Visgi atsižvelgiant į atliktų archeologinių tyrimų duomenis, t. y. tai, kad ištirtoje gyvenvietės dalyje fiksuotas kultūrinis sluoksnis nėra intensyvus, taip pat jis smarkiai suardytas, menkas archeologinių radinių intensyvumas, pagal jų paplitimą skirtingų laikotarpių išskirti negalima.

Iš viso tyrimų metu aptikti 474 archeologiniai radiniai, kurių dauguma lipdytos (grublėtu bei lygiu paviršiumi), apžiestos ir žiestos keramikos šukių fragmentai (3 pav.), taip pat aptikta 10 mezolitu datuojamų titnago radinių, t. y. nuoskalos ir skaldytiniai (4 pav.). Visi tyrimų metu aptikti 474 archeologiniai radiniai, iš kurių 293 inventorinti, perduoti AKM.

Artimoje aplinkoje panašaus pobūdžio archeologinių objektų iki šiol netirta (išskyrus 2020 m. toje pačioje dujotiekio trasoje vykdytus detaliuosius tyrimus netoliese esančioje Panemuninkų senovės gyvenvietėje), tad dar viena neįtvirtinta gyvenvietė papildo šio krašto apgyvendinimo istoriją ir sudaro prielaidas svarstyti apie intensyvų vietovės apgyvendinimą priešistoriniu ir vėlesniu laikotarpiais.

Jovaišonys Old Settlement

In late 2020 – early 2021, an excavation (29 trenches totalling 772 m^2) was conducted at Jovaišonys Old Settlement (Alytus District, South Lithuania) (Fig. 1). In all of the trenches, under the layer of soil mechanically removed

(from a depth of 20–25 cm), a 5–30 cm thick cultural layer of grey earth, disturbed by deep ploughing in the second half of the 20th-century (one time?) was recorded. This layer is homogeneous, no separate horizons being distinguishable. Based on the incidence of the finds, it is not possible to distinguish the old settlement's various habitation periods. The light yellow sand, light sandy loam, and gravel sterile soil begins at a depth of 30–65 cm from the former ground's surface. 24 objects were discovered in the sterile soil, mostly stains with several pits and fire sites (Fig. 2), from which two carbon samples were taken for radiocarbon testing. The calibrated dates: 771 889 AD and 771–893 AD were obtained.

The investigation yielded 474 archaeological finds, mostly sherds of hand built (with rough and smooth surfaces), partly thrown, and thrown pottery (Fig. 3) together with 10 Mesolithic flint finds, i.e. flakes and cores (Fig. 4).

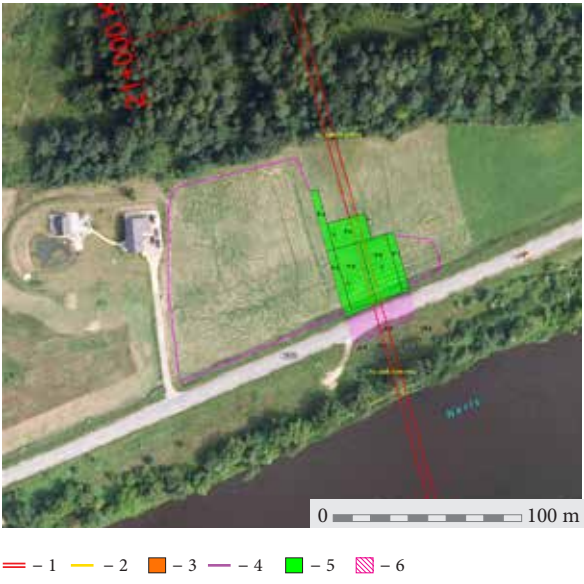
Eglė Šatavičė, Vida Kliaugaitė

Kurmagalos senovės gyvenvietė

2020 m. balandį–rugpjūtį AB „LTG Infra" užsakymu Kurmagalos senovės gyvenvietėje (Jonavos r., Kulvos sen.) atlikti detalieji tyrimai planuojamos „Rail Baltica" europinio standarto geležinkelio linijos vietoje.

Kurmagalos senovės gyvenvietė yra dešiniajame Neries krante, pirmojoje terasoje. Upės pakrante eina asfaltuotas kelias Jonava–Kurmagala–Skrebinai, o į Š plyti pieva. 2015 m. R. Vengalis su tyrėjų komanda vykdė žvalgymus projektuojamo geležinkelio linijoje ir šią vietą įvardijo kaip spėjamą senovės gyvenvietę (*LIIR*, f. 1, b. 7675, p. 19, 52). 2019 m. V. Vėževičienei ištyrus 4 šurfus, trijuose iš jų aptiktas 30–40 cm storio senovės gyvenvietės kultūrinis sluoksnis, preliminariai datuotas I tūkst. pr. Kr. – I tūkst. po Kr. vid. (*ATL 2019 metais*, 2020, p. 518), atsižvelgiant į tyrimų rezultatus bei reljefą, nustatyta preliminari senovės gyvenvietės teritorija.

2020 m. iš viso ištirtos 6 perkasos ir 4 šurfai, bendras 1665,37 m² plotas (1 pav.). Perkasos tirtos į Š nuo regioninio kelio 1915, 2019 m. žvalgomaisiais tyrimais nustatytoje

1 pav. 2020 m. tyrimų Kurmagalos senovės gyvenvietėje situacijos planas: 1 – projektuojamas geležinkelis; 2 – sklypo riba; 3 – 2019 m. tirti šurfai; 4 – 2019 m. nustatyta senovės gyvenvietės riba; 5 – 2020 m. tirtos perkasos ir šurfai; 6 – 2020 m. identifikuotas kultūrinio sluoksnio paplitimas į P nuo anksčiau nustatytos ribos. V. Kliaugaitės brėž.

Fig. 1. Situation plan of the 2020 investigation at Kurmagala Old Settlement: 1 – projected railway; 2 – plot boundaries; 3 – 2019 test pits; 4 – old settlement's boundaries as determined in 2019; 5 – 2020 trenches and test pits; 6 – the incidence, identified in 2020, of the cultural layer to the S of the previously determined boundary.